

Mozaik Alapítvány által szervezett  
„Esélyek és lehetőségek a vajdasági magyar szórványfelzárkóztatására” konferencia,  
2005. június 30, Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület, Újvidék

**Prof. Dr. Gábrity Molnár Irén,**  
a Magyarságkutató Tudományos Társaság elnöke,

### ***Mit értünk szórványmagyarság alatt Vajdaságban?***

... „És annyi balszerencse közt,  
Oly sok vizsály után,  
Mégfogyva bár, de törve nem,  
Él nemzet e hazán.”...  
Vörösmarty Mihály: Szózat (1836)

#### **Bevezető gondolatok**

Az anyaországtól elszakadva évtizedeken át, a peremvidéken nyelvi elszigeteltségben élni, az etnikai elszorítás előfeltétele. A vajdasági magyar szórványkérdésben éppúgy, mint a Kárpát-medence más területein nincs más út, mint az együtt, közösen cselekedni az anyaországgal, a tömbben élőkkel. A természetes asszimilációnak ugyan megvannak a sajátos elemei, sőt el se vitathatjuk senkinek sem a jogát, hogy történelmi folyamatok eredményeként, vagy szabad döntésből is nyelvet, etnikumot és nemzetet váltson és újat, a többségi környezetét válassza magának. Megbocsáthatatlan azonban, ha a szórványban élők ezt nem szabad döntésből, hanem az anyanemzet mulasztásaiból teszik. Európában élő kisebbségeknek a szórványban, immár nem csak az esélyegyenlőségre, hanem a pozitív diszkriminációra is joguk van. Így a peremmagyarságnak biztosítanunk kell azt a jogot, a lehetőséggel együtt, hogy önmagát/nemzeti értékeit megőrizze.

#### **1. Néhány jellemző a vajdasági magyarokról**

A magyarok száma Vajdaságban, 1900-ban, 378 634 lélek volt. Növekvő népszaporulatuk folytán számuk 1961-ben elérte 449 587 főt. Ettől kezdve számuk fokozatosan csökkent (abszolút és relatív értékben is). Napjainkra, hivatalos 2002 évi adatok szerint, Vajdaságban 290 207 magyar él (14,28%). A vajdasági magyarok demográfiai és etnikai, földrajzi (migrációját) helyzetét a következő tényezők befolyásolták:

##### **1. Alacsony természetes szaporulat**

Ha a magyarság természetes szaporodása 1948–1991 között 4%-os marad, ma Vajdaságban 445 745 magyar élne. A magyarok fertilitása az 1953-ban jegyzett 19,5 ezrelékről az 1991-ben kimutatott 11,4 ezrelékre esett<sup>1</sup>, bár az élve született csecsemők száma növekedett, mégis, különösen a hatvanas évektől kezdődően, csökkent a natalitás,

---

<sup>1</sup> Lásd Mirnics Károly adatait a Magyarságkutató Tudományos Társaság, Szabadka, kiadványokban: Vajdasági útkereső (1998) Vajdasági marasztaló (2000) és Fészekhagyó vajdaságiak (2001).

torzult a korösszetétel (előregedés). Mintegy 140 ezerrel kevesebb magyart írtak össze 2002-ben, mint 1948-ban.

## 2. Vegyes házasságok, „kétnyelvűség”

A szórványban élő magyaroknál kifejezettebben, de a tömbmagyarságnál is tapasztalható volt az etnikailag homogén házasságok csökkenése (1956 és 1988 között 82,2%-ról 73,6%-ra csökkent). A vegyes házasságokban iskolába induláskor a gyermek iskoláját gyakran a szláv szülő nyelvi „előnyeihez” igazodva határozták meg. A kilencvenes években csökkent a vegyes házasságok száma, és jelentősen csökkent a magukat jugoszlávnak vallók száma is – a vegyes házasságból származó szerb tannyelvű iskolákba íratott gyerekek száma azonban nem.

## 3. Migráció: faluról városba, szórványból a tömbmagyarságba, Szerbiából az anyaországba, a szülőföldről külföldre, sőt más kontinensre

A huzamosan mostoha, megélhetést nem nyújtó agrárpolitika elsősorban a magyar falvakat és tanyákat érintette: a mezőgazdasági lakosságot ipari környezetbe kényszeríthette, sokszor olyan helyre, ahol magyar iskola már nem volt. A szórványból a magyarok a Tisza mentére és Észak-Bácskába költöztek, iparvárosokat, magyar iskolákat keresve (a Tisza-melléken 1948-ban 52,1% volt a magyarok részaránya, 1991-ben pedig már 59,6%). Ezt a koncentrációt (hivatalosan 202 000 magyar nemzetiségű, a magát magyar anyanyelvűnek vallókkal együtt 223 ezer lakos – becsült érték) a kilencvenes években felhígították az 1992-es, 1995-ös és 1999-es menekülthullámmal.

A külföldi munkavállalás a hatvanas évek közepén kezdődött. 1970-re már 16 627 magyar vendégmunkás dolgozott külföldön, vagyis a Vajdaságból külföldön dolgozók 27,5%-a magyar volt. Legnagyobb számban Szabadkáról, Újvidékről, Topolyáról, Zomborból, Adáról távoztak. A hetvenes években a szórványból is megindultak a magyarok a nagyvilágba, főleg az európai országokba, a kilencvenes években pedig már a tengerentúli államokba is.

## 4. Tervszerű szláv (szerb) betelepítések és spontán menekülthullámok

Az etnikailag koncentrált településeket tervszerű betelepítésekkel felhígították, főként 1945-48 között, de létesültek kolóniák a hatvanas években is. Az indok: a nemzeti kisebbségek „megmentése a bezárkózástól”, „gettósodástól”. (Ilyen hígítás történt, pl. Újvidéken - Telepen, Szabadkán, Zomborban, Nagybecskerekben – Muzslyán, Pancsova, Törökbecse stb.) A kilencvenes években a tartományba érkező negyedmillió lélekszámú menekülthullám felülmúlta az I. és a II. világháború utáni betelepítések méreteit is. Ma már Vajdaság népességének 2/3-a szerb nemzetiségű, melynek kb. a fele őshonos, a másik fele sajtáságos mentalitású betelepített. A menekültek 3/4 része a kilencvenes években Bácska délnyugati részén és Szerémségben telepedett le. Igyekezetük a nagyvárosokba jelentős: Újvidék körzetbe (1996-ig több mint 82 465), majd a következő városokba: Ruma város (6–800), Zombor (7867) Pancsova (7858), Indjija (6956), Mitrovica (7042). Számuk Szabadkán több mint 6000, Temerinben közel 3500, s több mint ezren érkeztek Óbecsére, Palicsra, Topolyára.

## 5. Gazdasági elszegényedés, politikai bizonytalanság, kivándorlás

Közvetlenül a második világháború után számos üzemet, malmot szereltek le Vajdaságban és vittek délre. Később az állami befektetéseket is szűkmarkúan mérték a magyarlakta területeken, különösen pedig a határ menti települések, városok maradtak ipari telephelyek nélkül. A kilencvenes évek elején bekövetkezett háborús helyzet, majd Szerbia bombázása, nemcsak hogy nagyméretű termeléseszközök elszegényedéshez, elképesztő pénzromláshoz vezetett, hanem a közvetlen életveszély, a katonai behívók elől való menekülés arra készítette a fiatalokat, hogy elhagyják az országot (Vajdaságból 1991-től kezdődően kb. 50 000 magyar emigrált, ebből 20.000 férfi a behívók elől).

## 7. A nemzeti identitástudat gyengülése, természetes asszimiláció

Az elszegényedett kisebbségi élet és kultúra gyökértelenséghez, gyakran kisebbségi érzésekhez, távlattalansághoz vezetett. A jugoszlávság eszméje sokakban azt a reményt keltette, hogy megélhetési esélyeik nőnek. A szerb nyelvű és kétnyelvű oktatás, mint előrelátható is volt, a magyarság megtagadásához vezetett sok bánáti faluban, városban. A szörványokban megszűnőben van a magyar tannyelvű oktatás, a gyerekek elenyésző százaléka tanul anyanyelvén.

A kilencvenes években a magyarok politikai önszerveződése, de etnikai veszélyeztetettsége miatt is sokan ismét vállalták eredeti nemzetiségüket. 1991-ben 339 491 lakos (a vajdasági lakosság 16,9%-a) vallotta magát magyarnak; továbbá még 37 061 (becsült szám) fő nem tért vissza magyar nemzeti kisebbségéhez, de megjelölte anyanyelveként a magyart. 2002-ben a korábban jugoszlávságot vállaló magyarok között sokan újra magyarnak írták be magukat a lakosság összeírásakor. Új jelenség azonban, hogy növekedett a magyarok közt a regionális tudattal, nem pedig a nemzeti identitásukat féltők száma: vajdasági, bácskai, bánási.

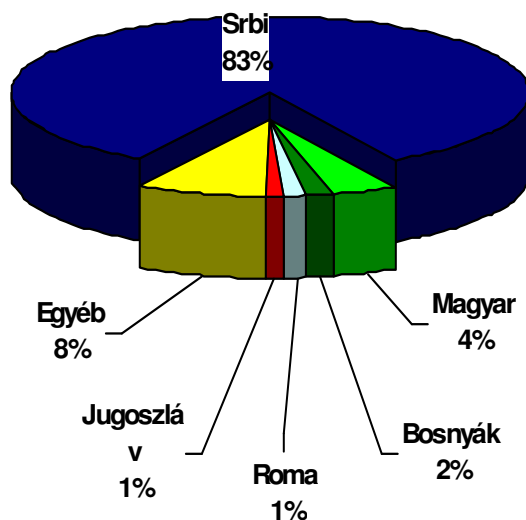
6. Az áttelepülés pszichológiai megrázkódtatásai; a létfenntartás küzdelmei háttérbe szorítják a nemzeti identitásért való küzdelmet

Sok talaját vesztett család és egyén próbálja újra kezdeni életét külföldön, miközben büntudata is lehet a szülőföld, rokonok elhagyása miatt, de az új környezetben sem talál gyorsan biztonságra. Jellemző a vajdasági magyar egyetemisták és vállalkozók köreire, hogy szívesen keresik meg és támogatják egymást idegenben, viszont szülőföldjükön már csak a családdal, szűkebb baráti körrel tartják meg a kapcsolatot. Évenként átlagban egyszer-kétszer látogatnak haza.

## 2. Demográfiai mutatók

A legutóbbi lakosságösszeírás adatai alapján Szerbiában (Koszovó nélkül) 7498001 lakos él.<sup>2</sup>

1. ábra: Szerbia lakosságának nemzetiségi összetétele Koszovó nélkül – 2002



Szerbia lakosságának (Koszovó nélkül) ma több mint 80%-a szerb. A magyarok, az ország északi tartományában élnek és alig érik el a 4%-ot. Vajdaság Tartomány területe 12 506 km<sup>2</sup>, lakosságának száma 2.013.889 (2002-ben). A második világháború végéig három etnikum (szerb, magyar, német) dominált ezen a területen. A lassan elszarbesedő

<sup>2</sup> Forrás: Köztársasági Statisztikai Hivatal közleménye (2002. 12. 24., LII évfolyam, 295. sz.).

tartományban, Észak-Bácska és Észak-Bánát területén, majd a Tiszamelléken élnek többségben magyarok (Szabadka, Kanizsa, Zenta, Topolya, Kishegyes, Ada, Óbecse és Csóka községekben és ezen kívül 36 szórótelepülés). Vajdasági nemzetiségi arányok ma: 65,1%-a szerb (1991-ben 56,9 volt), 14,28% magyar (1991-ben 16,94% volt, de 1948-ban 26,13%-a).

A következő táblázat a magyarok számának és részarányának csökkenését mutatja be az elmúlt évszázadban, nagy léptékben:

Évben:	Magyarok száma:	Részaránya:
1900-ban	378 634	Növekvő népszaporulat Vajdasági lakosság részarányában: 26%
60 év múlva 1961-ben	(+ 70 953) 449 587	Ettől kezdve csökkenő népesség Részarány: 24%
40 év múlva 2002-ben	(- 159 380) 290 207	Gyors ütemű fogyatkozás Részarány: 14,28%.

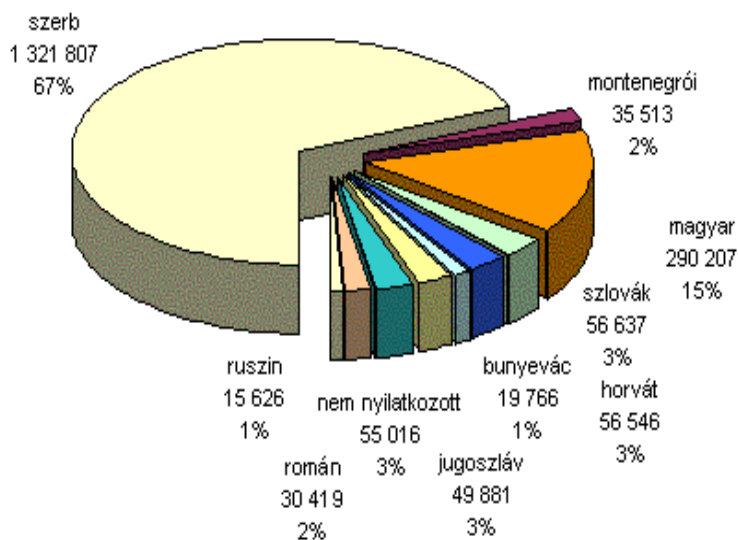
Megfigyelhető az utóbbi tízegynéhány évben a magyar etnikum csökkenése, kb. 50 ezerrel, ebből kb. 34 ezer népességi fogyás, a többi emigráció, de van, aki magyarsága helyett vajdaságinak vallotta magát, vagy nem nyilatkozott; ugyanakkor számnövekedést okozott a magyaroknál, hogy a „jugoszlávok” újra vállalják magyarságukat. A magyarok számának csökkenését az utóbbi tízegynéhány évben több tényező befolyásolta:

1. Elvándorlás
2. Gyenge születési arány
3. Asszimiláció

A vajdasági magyarságnak egyharmada hátrányos nyelvi-etnikai helyzetben él. Lassan fele (130.000), a szerbséggel nagy felületen érintkezve, az egyre erősödő identitásvesztés folyamata fele halad.

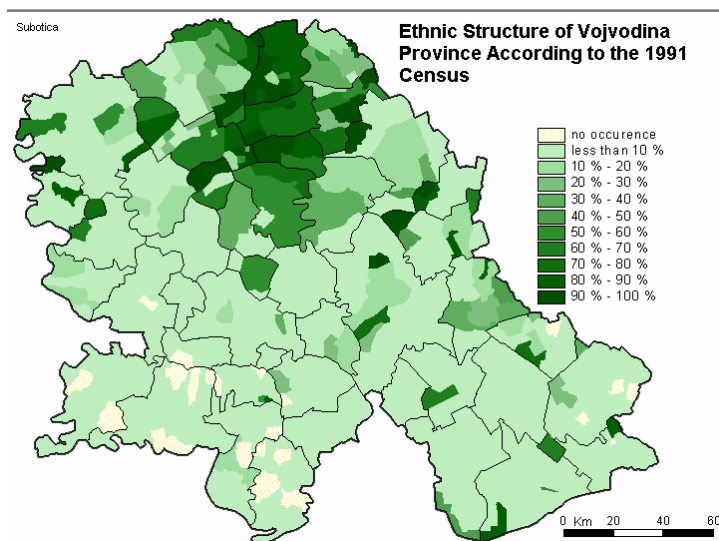
A 2. számú grafikon a tartomány tarka, multietnikus összetételét ábrázolja ma:

2. ábra: Vajdaság lakosságának (2.013.889) nemzetiségi részaránya - 2002



A magyarok területi elhelyezkedése Vajdaság Tartományban a térképen látható (3. ábra):

### 3. ábra: A vajdasági magyarok területi megoszlása<sup>3</sup>



Lakóhelyüket illetően a magyarok nagy része (több mint egynegyede) kisvárosban él, majd a nagy falvakban, és kisebb részük nagyvárosban. A legalább 15 ezer magyar lélekszámú délvidéki településeknek rendelkezniük kell azokkal az intézményekkel (iskolák, művelődés), amelyekkel felelőséget vállalnak a vajdasági összmagyarság és a szórványban élők megmaradásáért is. Az 1. számú táblázat az egyes körzetek és a magyarlakta községek lakossági arányát mutatja:

1. táblázat: Egyes vajdasági községek magyarságának száma 2002-ben, ahol legalább 15 ezren élnek<sup>4</sup>

<sup>3</sup> Észak-Bácska és Észak-Bánát azok a területek, ahol többen él a magyarság, a többi szórványnak számít

<sup>4</sup> Köztársasági Statisztikai Hivatal közleménye alapján készítette a tanulmányíró (2002. 12. 24., LII évfolyam, 295. szám).

Körzet vagy a község neve	Lakosság száma	Magyarok száma	% aránya
Észak-Bácska:	200.140	87.181	43,56
Szabadka	148.401	57.092	38,47
Topolya	38.245	22.543	58,94
Dél-Bácska:	593.666	55.128	9,28
Óbecse	40.987	20.018	48,84
Újvidék-város	299.294	15.687	5,24
Nyugat-Bácska	214.011	21.825	10,20
Észak-Bánát:	165.881	78.551	47,35
Ada	18.994	14.558	76,64
Kanizsa	27.510	23.802	86,52
Zenta	25.568	20.587	80,52
Közép-Bánát:	208.456	27.842	13,35
Nagybecskerek	132.051	14.211	10,76
Dél-Bánát	313.937	15.444	4,92

A magyar lakosság vándormozgalmára több évtizede Vajdaságban három forma jellemző: *elköltözés faluról városba egy körzeten belül, költözködés Bánságból Bácskába (szórványból a tömbmagyarság felé), emigráció külföldre.* Tanulságos tendencia: lakosságcsere történik! A szerbek tömegesen betelepülnek a kisebbségek, emigrálnak.

Ezen a területen a tervezett betelepítések többször megindultak: (kolóniák) Tito idejében (becslés: 180 000 boszniai szerb és montenegrói), majd Milosevity idejében a tartományba érkező menekültek 3/4 része délnyugat Bácskában és Szerémségben telepedett le: kb. 250 000 (Vajdaság lakosságának ma 13%-a új menekült!). A tartomány lakosságának 2/3-a szerb nemzetiségű, melynek kb. a fele őshonos (autochton), a másik fele sajtáságos mentalitású betelepített (kolonista, imigráns, vagy menekült).

### 3. A szórvány fogalma a déli végeken

A szórványmagyarság fogalmán általában a határon túli magyarságnak azt a rétegét értjük, amely a többségi nemzetekhez képest településén, mikro-régiójában 30%-nál kisebb arányban él, hátrányos nyelvi-etnikai, vallási helyzetben, és a nemzettesttől elszigetelődve, leépült intézményrendszerrel, folyamatos veszélynek, felszámolódásnak van kitéve. A településen már 2000 magyar lélek aláesett a magyarok száma (Vajdaságban kb. 46 ilyen település van). Szociológiai értelemben a szórvány, a teret veszített, csökkent önértékelésű, etnicitásában sérült, nagy felületen a szerbekkel érintkező rétegeket jelenti.

A szórvány saját belső erejéből nem képes etnikai értékeit megőrizni. A vajdasági magyarságnak legszűkebben mérve is egyharmada hátrányos nyelvi-etnikai helyzetben él. Lassan fele (130.000) pedig, a többséggel nagy felületen érintkezve, az egyre erősödő értékvesztés folyamata fele halad. Ez a távlatilag veszélyeztetett magyarság<sup>5</sup>.

Ilyés Zoltán írta le: „A szórványok pontos kvantitatív behatárolásai, asszimilációelméleti meghatározásai és társadalomtudományos körülírásai ellenére a Kárpát-medencei összmagyar diskurzusban, a tudományos, politikai és laikus nyilvánosságban valamiféle hallgatóságos

<sup>5</sup> Ajánlott forrásanyag: MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet által 2003. december 12-én szervezett A Kárpát-medencei szórványkutatás diszciplináris háttere és aktuális irányai a XXI. század első évtizedében című szimpózium előadói, tanulmányaikat az intézet a közeljövőben jelenteti meg.

közmegegyezés szerint minden szórvány, ami nem a tömbmagyarsághoz tartozik, amelyet bizonyos diszperzió, térbeli keveredettség - érzelmesebben megfogalmazva -, magárahagyatottság jellemez. Ez a besorolás nem reflektálja a szórvány/diaszpóra fogalomhoz szorosan kötődő "szétszórás", a migráció momentumát, hiszen a szórvány-diskurzus referenciális bázisát adó Kárpát-medencei szórványok többsége, regressziós szórvány, azaz egy vélelmezett etnikai tömb, mint eredeti állapot széttöredezésével, pusztulásával alakult ki.”<sup>6</sup>

Mirnic Károly a szórványkérdést politikai döntések hosszú folyamataként taglalja: „Tanulmányomban *szórványosodáson* értem az egy régióban lévő magyar *településhálózat* 1918-1991 között szerb telepések (kolonisták) vagy 1991-2002 között „menekültek” által történő ritkítását illetve a magyar népességi aránynak a *szerb állam által tervezett kisebbitését*. Ettől megkülönböztetem a *csak egy település szórványosulásának* jelenségét, amelyet szintén a magyar népesség arányának csökkenéseként értelmezek, de egy bizonyos politikai döntés meghozatalához kötöm. Ez az a kezdőpont, amely jelképezi közösségi létének fokozatos szakaszos megszűnését. A nemzeti kisebbség felszámolása vagy eltűnése számszerű nagyságától és elhelyezkedésének sajátosságaitól függően hosszú folyamat... A peremrészekben és szórványokban a lélekszám csökkenése, az önszerveződési formák hiánya, az egymásközi és közösségi kommunikációs kapcsolatok létrehozásának folyamatosan növekvő nehézségei, a további sors iránti, járványként terjedő közöny és érdektelenség látszólag váratlan megjelenése, s végül a tartós belenyugvás az állítólag megváltoztathatatlanba – mind-mind a szórványból küldi első vészjelzéseit.”<sup>7</sup>

A magyarság szórványnépességi integrációs-asszimilációs skálája szerint is több jellegzetes fokozatát különböztethetjük meg (Vetési László megállapításai):

1. Már etnikailag elveszett számunkra: a történelmileg elszlávosodott, a magyar eredettudat nélküli szlávok, a magyar eredettudatú szláv,
2. Még emlékeiben megmaradt magyarság: az első nemzedékes beolvadt, az etnikumváltó nyelvcsere magyarság,
3. Rehabilitációs programra szorulnak viszont: a távlatilag veszélyeztetettek, etnikai- és nyelvszigetek, a városi szórvány.

A szórványban tehát etnikai leépülési folyamat tapasztalható, aminek egyik mutatója lehet az értékrend-válság:

- leépül, a pozitív önértékelés és jövőkép, helyét a vegyes képlet, később a negatív etnikai énkép veszi át,
- etnikus másság előbb kisközösségi, majd családi és végül magánügyé, egyszemélyes ügyé, sőt szabadidős tevékenységé, "hobby-etnicitássá" zsugorodik,
- etnicitás a családba gubózik be, esetleg az egyházi közösségekre épül le.

Ilyen esetekben nélkülözhetetlen a rehabilitációs program elsősorban az anyanyelv-ápolás területén és az iskolahálózat fenntartásában. Feladatunk kidolgozni a szórványigényeket a következő szempontokkal:

1. A szórvány az anyanyelvi iskolahálózat része
2. Megélhetés-, a munkalehetőség biztonságát sugall
3. Művelődési-kultúrházak hálózata a nemzeti megmaradás pillére
4. Egyházi- és a nemzetiségi tudat egybefonódása a régióban tipikus jelenség.

A szórvány települések és régiók egyedi igényekre épülnek, ami alapján kidolgozhatók a szórványprogramok, mint rugalmas alternatívák, összehangolt intézkedések.

---

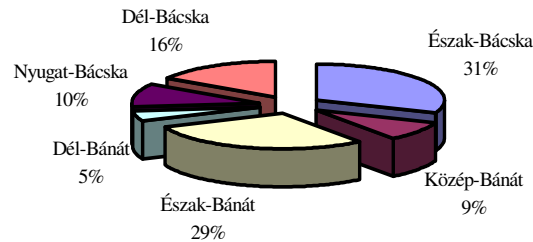
<sup>6</sup> Lásd: Ilyés Zoltán: Szórványkutatás, szórványértelmezés, Magyar kisebbségek a kutatások tükrében, Magyar tudomány, Budapest, 2005/2, 145. o.

<sup>7</sup> Lásd a Kisebbségi létjelenségek mtt 7. kötetben a Nemzeti kisebbségből szórványnépesség című tanulmányát.

#### 4. A szórványprobléma és az anyanyelvű iskolák

Az anyanyelvű iskolahálózat mentheti legfőképpen a nemzeti identitás megtartását. A vajdasági magyar közoktatási intézmények eloszlása mutatja a lakosság igényét is (lásd a 4. ábrát)<sup>8</sup>

4. ábra: A magyar tannyelvű alapfokú közoktatási intézmények megoszlása körzetekként:



A magyar közoktatási intézmények 60%-a Észak-Bácska és Észak-Bánát területén van. Újvidék város vonzásterülete nagy, ezért itt találjuk még az iskolák 16%-át, de már az összes többi régióban a magyar iskolák részaránya csak 10% alatt van.

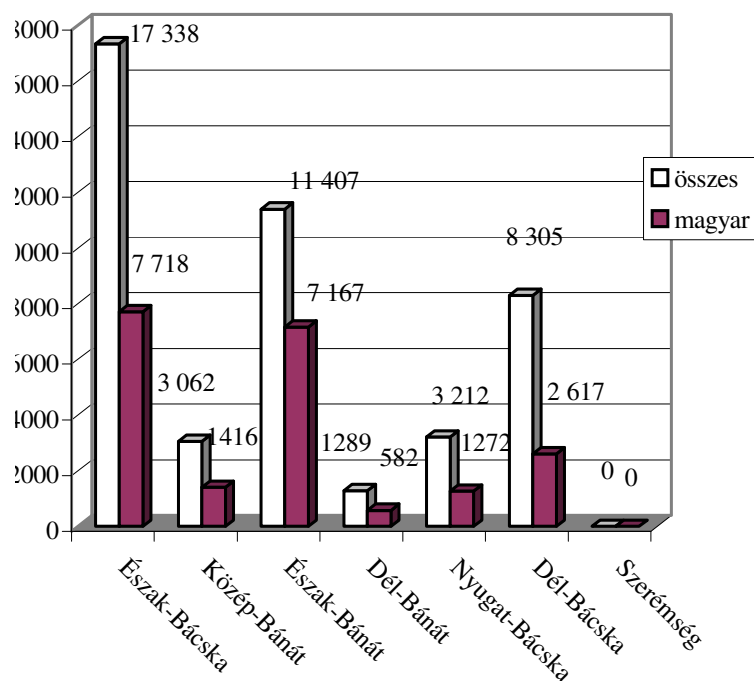
A magyar tannyelvű alapképzésben résztvevő tanulók számát körzetenként figyelve (lásd az 5. számú grafikont), az utóbbi években a helyzet a következő:

Észak-Bácskában 7713-an tanulnak magyarul,  
Észak-Bánátban 7167-en,  
Dél-Bácskában 2617 magyar tanuló volt,  
Közép-Bánátban 1416,  
Nyugat-Bácskában már csak 1272,  
Dél-Bánátban pedig 582.

<sup>8</sup> Forrás: Tartományi Oktatásügyi és Művelődési Titkárság adatai.



5. ábra: Az összes és a magyar tannyelvű képzésben résztvevő diákok létszámának körzetenkénti megoszlása az alapfokú oktatásban



Az utóbbi évtizedben a központosító tanügyi törvények, a háború/gazdasági válság okozta elvándorlás következtében a Vajdaságban jelentősen csökken a magyar tagozatok és az azokon tanuló magyar tanulók létszáma. A statisztikai kimutatások szerint az oktatás minden szintjén visszaesés mutatkozik az anyanyelvű tanulók létszámában.

Amíg 1978-ban 30.564 magyar nemzetiségű diák tanult magyar nyelvű osztályokban a vajdasági **általános iskolákban**, addig 1993-ban az oktatás valamennyi szintjén mindössze 26.000 magyar diák folytatta anyanyelvén tanulmányait. Az 1996/97-es tanévben 29 vajdasági községben folyt magyar nyelvű általános iskolai oktatás, ami 22.062 tanulót jelentett. Az előző iskolaévhöz viszonyítva a magyar nyelvű általános iskolai oktatásban részesülő tanulók száma 5.669-el, illetve 2,52 %-al, a tagozatok száma pedig 18-cal csökkent. A magyarság identitástudatának csökkenését mutatja az adat is, hogy a vajdasági magyar gyerekek mintegy 25% szerb tannyelvű iskolába jár; Közép- és Dél-Bánátban arányuk eléri az 50%-ot is, sőt Fehértemplomon (Versec) és Pancsován a 70%-ot; itt már csak elvétve van magyar alsó tagozat egy-egy iskolában. A szerb tagozatra főleg a vegyes házasságban született gyermekek járnak, akik „jugoszlávnak” vallották magukat, illetve azok, akiknek szülei mindenképp behódolás hívei.

A 2001/2002-es tanévben Vajdaság 344 általános iskolája közül 80-ban oktattak magyarul (is), ebből 8 általános iskola csak magyar tannyelvű, 67 kétnyelvű (szerb és magyar, ebből 21 dominánsan magyar), 4 iskola pedig háromnyelvű (2 szerb–román–magyar, 2 szerb–

szlovák–magyar) volt. A 344 alapfokú oktatási intézményből 253-ban tanult magyar nemzetiségű diák. A magyar nemzetiségű tanulók összlétszáma 22.553 fő, ami a vajdasági általános iskolások 11,99 %-át teszi ki. A 22.533 magyar nemzetiségű tanuló közül 18.249 magyar tannyelvű osztályba jár (80,91 %).

Az általános iskolákban a 2003/2004 iskolaévben összesen 18.525-en tanultak magyar osztályban. Legtöbb (ezernél is több) magyarul tanuló általános iskolás (a vajdasági magyar tanulók majd 70%-a) a következő községekben van: Szabadka (3 757 tanuló 16 iskolában), Kanizsa (2 228), Zenta (1 904), Topolya (1 781), Óbecse (1 652) és Ada (1 202). A szórványban, ahol egyes községben esetleg még ötszáz körül mozog a diákok száma mind a nyolc évfolyamon, a helyzet körültekintő tervezést és odafigyelést igényel. Sajnos, egyes sziget/szórvány településen, ahol száz alatt van a magyar tanulók száma, ott évről évre kritikus az egyes tagozatok megnyitása.

A szórványban kedvezőtlen az általános és a középiskolai hálózat helyzete (a magyar tagozatok, szakok nem felelnek meg a piacgazdasági igényeknek), ami miatt igen sok magyar ajkú tanuló iratkozik szerb tagozatokba. A **középiskolások** száma 1950-ben 10 250 volt (86 középiskolából), de 1970-ben már csak 4 teljesen magyar és 31 két tannyelvű középiskola működött (összesen 188 tagozattal), s a magyar ajkú középiskolások 51%-a tanult magyar középiskolában. Ma két újonnan alapított magyar tehetséggondozó gimnázium van, a többi kétnyelvű.

Vajdaságban, az 1980/81-es tanévben 32 középiskolában tanulhattak magyarul. 1992/93-ban 27 iskolában, 5391 középiskolás tanult. A vajdasági magyar diákok 45,4 százaléka hároméves, 54,6 százaléka pedig négyéves középiskolába járt. A magyar diákok 70,84 százaléka tanult magyarul, a többiek szerb osztályokban folytatták tanulmányaikat. Ebben az iskolaévben mintegy 600 fiatal a magyarországi középiskolákba iratkozott, hiszen az országban háború dúlt. A Deytoni értekezlet után az elvándorlás csendesedett, így 1996/97 tanévben a mintegy 13 vajdasági községben a különböző középiskolákba 9466 magyar tanuló iratkozott be. Ebből 6362 tanult magyar nyelven (67,21%), a szerb tagozatra 3104 magyar középiskolás jár (32,79%). A 2003/2004. évi vajdasági iskolastatisztika szerint 6783 magyarul tanuló középiskolásunk volt 54 tagozaton. A tömbhöz tartozó községekben, Észak-Bácska és Észak-Bánát területén, 5139 magyar ajkú középiskolás jár iskolába, vagyis a magyar diákok 75,76%-a. A többi szórványhoz tartozó községben összesen 1644 középiskolásunk volt (kb. a magyar középiskolások 26%-a).

A 2. számú táblázaton a magyarlakta községek szerint a helyzet a következő (a diákok számának nagyságrendje sorszámozva):

2. táblázat: Magyar középiskolások száma községenként

<b>Magyar önkormányzat - tömb</b>	<b>Diákok száma</b>
Szabadka (1)	2 309
Zenta (2)	874
Topolya (3)	775
Kanizsa (4)	609
Óbecse (5)	550
Ada (6)	497
Törökkanizsa (11)	134
<b>Összesen</b>	<b>5 748</b>
<b>Magyarlakta község - szórvány</b>	
Nagybecskerek (7)	299
Újvidék (8)	244
Csóka (9)	236

Zombor (10)	196
Temerin (12)	60
<b>Összesen</b>	<b>1 035</b>

Becslésünk szerint a Vajdaságban továbbra is, a magyar általános iskolások 70%-a, a középiskolások 30%-a tanul anyanyelvén. A többiek két nyelven vagy szerbül kénytelenek kijárni az alap- vagy a középiskolát. A szórványban szerbül tanul a magyar diákok 50%-a. Tervbe vehetnénk, hogy a szórványban legalább kétezer magyarul tanuló középiskolásunk legyen.

## 5. Tanulság

1. A színmagyar tagozatú általános iskolai oktatást csak az 5000-6000 magyar főt számláló helységekből lehet tervezni.

2. Ha ilyen rohamosan csökken a magyar tanulók száma/ aránya a közoktatásban, akkor 10 év múlva csak azokban a vajdasági helységekből lehet fenntartani a vegyes tannyelvű oktatást, amelyekben a magyarság összlétszáma 3000-3500 főt tesz ki. •A szórványban kevesebb a magyar gyermekek születési aránya, sőt a továbbtanulási hajlamuk is gyengébb, mint a többségi nemzeté.

3. Az intézményhálózat hiányosságai a szórványban:

- A szórvány közösségekben évente átlagosan nincs kettőnél több művelődési esemény,
- Az iskolában összevont alsó tagozatok, vagy csak anyanyelvápolás létezik
- Gyakran csak vendégpapok végzik az egyházi feladatokat (Húsvét, Karácsony).
- A magyar napi- és heti sajtó késve érkezik, gyér az Internet kapcsolat

4. A szórvánnyá válás folyamatának kezdési időpontja (Mirnics Károly megállapítása)<sup>9</sup>: a településben megszüntették az anyanyelvű oktatást, a születési ezrelék 14,6 alatt van. A szórvánnyá válás folyamatának szakaszai:

Első szakasz: megszűntek az önszervezésből létrehozott és működtetett művelődési intézmények

Második szakasz: nincs többé igény a tömbből jövő oktatási, művelődési és tájékoztatási szolgáltatásokra

Harmadik szakasz: csak katolikus-református hitközösségekben és templomi gyülekezetben jelentkezik már anyanyelvi kapcsolat.

## 5. Feladatunk

1. Továbbfejleszteni az anyanyelvű közoktatási hálózatot a szórványban
2. Érettségit adó szakközépiskolákba és a gimnáziumokba jutás preferálása
3. Piacigényes szakok és gyakorlatias tudás bevezetése - emelni a továbbtanulási szándékot - felnőtt nevelés (permanens továbbképzés, számítógép-, nyelvtanulás)
4. Külön figyelemmel követni a szórványban tanulók ösztöndíjazását, utaztatását
5. Szakkollégiumok rendszere (tutorizálás, nyári gyermekfoglalkoztatások)
6. Gyenge a vállalkozási hajlam és a befektetési készség - tőkehiány

Cél megállítani a fiatal szakemberek elvándorlását:

1. Elitemigráció helyett komplex tervek az emberi erőforrás fejlesztéséről
2. Korlátozni a gazdasági emigrációt – vállalkozási lehetőségek falun

<sup>9</sup> Lásd a Kisebbségi létjelenségek mtt 7. kötetben a Nemzeti kisebbségből szórványnépeség című tanulmányát.

(szórvány munkanélküliség: 40-50%)!

A vajdasági magyar közösség az emigráció miatt évente kb. 300 diplomás értelmiségiről kénytelen lemondani!

Falvak elnéptelenedése miatt program: a fiatalok megtartása érdekében

Teendő:

- megmaradási stratégiai terv kidolgozása néhány szekcióban (MNT szórványprogram)

1. Szülőföldön maradási programok szórvány régióként
2. Anyanyelvű iskolahálózat része
3. Szociális programok, fejlesztőprogramok (vállalkozások)
4. Művelődési élet – újratanítani a civil társadalmi cselekvési kultúrát, a kiserégiós gondolkodást és kisközösségi önszerveződést (teleház akciók, tanyaszínház)
5. Anyanyelvű média közelsége
6. Hitélet megszervezése

Kitartok ama európai elv mellett, hogy:

A kisebbségek esélyegyenlőséget, sőt jogos pozitív diszkriminációt kérnek a szülőföldjükön!

## Irodalom

1. Anyanyelvű oktatásunk, Magyarországtudó Tudományos Társaság, Szabadka, 1997 (szerkesztették Gábrity dr. Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa)
2. A vajdasági magyarok kétnyelvűsége (nyelvpszichológiai vonatkozások, Göncz Lajos), mtt könyvtár 8, Kiadó: Magyarországtudó Tudományos Társaság, Szabadka, 2004
3. Biczó Gábor (2000a): Asszimiláció- és identitásváltás küszöbén: Egy észak-erdélyi református magyar szórvány, Domokos esete. Erdélyi Múzeum. 62, 3-4. 139-146.
4. Biczó Gábor (2000b): Megjegyzések Vetési László "Szórványstratégia-Nemzetstratégia" c. tanulmányához. Magyar Kisebbség 6. internetes forrás: <http://www.hhrf.org/magyarkisebbsseg/0003/m000301.html>
5. Fészekhagyó vajdaságiak, Magyarországtudó Tudományos Társaság, Szabadka, 2001. (szerkesztette Gábrity dr. Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa)
6. Kisebbségi létjelenségek, a Magyarországtudó Tudományos Társaság 7. tanulmánykötete, Szabadka, 2003.
7. Kovács Nóra - Szarka László (szerk.): Tér és Terep. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből II. Az MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézetének Évkönyve II. Akadémiai, Budapest.
8. Köztársasági Statisztikai Hivatal közleménye Belgrád, (2002.12.24., LII évfolyam, 295. szám).
9. Magyar tudomány, Magyar kisebbségek a kutatások tükrében, Budapest, 2005/2
10. Vetési László (2000): A könyv, és ami azután következik. Erdélyi Múzeum. 62. 3-4. 302-311.
11. Vajdasági útkereső, Magyarországtudó Tudományos Társaság, Szabadka, 1998 (szerkesztette Gábrity dr. Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa)
12. Vajdasági marasztaló, Magyarországtudó Tudományos Társaság, Szabadka, 2000, (szerkesztette Gábrity dr. Molnár Irén és Mirnics Zsuzsa)

**Vajdasági községek<sup>10</sup> és szórvány települések,**  
ahol a magyarok részaránya 10-30% között mozog vagy/és lélekszámban eléri az 1000-t

Községek és helységek		1991			2002		
szerbül	magyarul	Lakosok	Magyar	Magyar%	Lakosok	Magyar	Magyar%
<b>Apatin</b>	<b>Apatin község</b>	<b>32 999</b>	<b>4 823</b>	<b>14,61</b>	<b>32 813</b>	<b>3 785</b>	<b>11,54</b>
<b>Vršac</b>	<b>Versec község</b>	<b>58 228</b>	<b>3 182</b>	<b>5,46</b>	<b>54 369</b>	<b>2 619</b>	<b>4,82</b>
<b>Žitište</b>	Begaszentgyörgy	<b>22 811</b>	<b>5 081</b>	<b>22,27</b>	<b>20 399</b>	<b>4 017</b>	<b>19,69</b>
Novi Itabej	Magyaritbé	1 521	1 325	87,11	1 315	1 077	81,90
Torda	Torda	2 183	1 989	91,11	1 771	1 533	86,56
<b>Zrenjanin</b>	<b>Nagybecskerek</b>	<b>136 778</b>	<b>17 264</b>	<b>12,62</b>	<b>132 051</b>	<b>14 211</b>	<b>10,76</b>
Zrenjanin	Nagybecskerek	81 316	14 312	17,60	79 773	11 605	14,55
Mihajlovo	Szentmihály	1 169	1 079	92,30	1 004	944	94,02
<b>Kikinda</b>	<b>Nagykikinda</b>	<b>69 743</b>	<b>9 874</b>	<b>14,15</b>	<b>67 002</b>	<b>8 607</b>	<b>12,85</b>
Kikinda	Nagykikinda	43 051	5 932	13,77	41 935	5 290	12,61
Rusko Selo	Kisorosz	3 510	1 383	39,40	3 328	1 181	35,49
Sajan	Szaján	1 555	1 474	94,79	1 348	1 195	88,65
<b>Kovačica</b>	<b>Antalfalva</b>	<b>30 469</b>	<b>3 584</b>	<b>11,76</b>	<b>27 890</b>	<b>2 935</b>	<b>10,52</b>
Debeljača	Torontálvásárhely	5 734	3 492	60,89	5 325	2 836	53,26
<b>Kovin</b>	<b>Kevevéra</b>	<b>38 263</b>	<b>3 937</b>	<b>10,28</b>	<b>36 802</b>	<b>3 408</b>	<b>9,26</b>
Skorenovac	Székelykeve	3 213	2 582	80,36	2 574	2 232	86,71
<b>Kula</b>	<b>Kúla</b>	<b>49 311</b>	<b>4 914</b>	<b>9,97</b>	<b>48 353</b>	<b>4 082</b>	<b>8,44</b>
Kula	Kúla	19 311	3 362	17,40	19 301	2 738	14,19
<b>Nova Crnja</b>	<b>Magyarcsernye</b>	<b>14 538</b>	<b>2 993</b>	<b>20,58</b>	<b>12 705</b>	<b>2 369</b>	<b>18,64</b>
Nova Crnja	Magyarcsernye	2 353	1 998	84,91	1 861	1 574	84,58
<b>Novi Bečej</b>	<b>Törökbecse</b>	<b>28 788</b>	<b>6 165</b>	<b>21,41</b>	<b>26 924</b>	<b>5 177</b>	<b>19,23</b>
Novi Bečej	Törökbecse	15 404	4 657	30,23	14 452	3 849	26,63
Novo Miloševo	Karlova/Beodra	7 309	1 104	15,10	6 763	986	14,58
<b>Novi Kneževac</b>	<b>Törökkanizsa</b>	<b>13 816</b>	<b>4 676</b>	<b>33,84</b>	<b>12 975</b>	<b>3 864</b>	<b>29,78</b>
Novi Kneževac	Törökkanizsa	8 062	3 119	38,68	7 581	2 657	35,04
<b>Novi Sad</b>	<b>Újvidék</b>	<b>265 464</b>	<b>20 245</b>	<b>7,62</b>	<b>299 294</b>	<b>15 687</b>	<b>5,24</b>
Budisava	Budiszava	3 685	1 363	36,98	3 825	1 204	31,48
Novi Sad	Újvidék	179 626	15 778	8,78	191 405	11 538	6,03
<b>Odžaci</b>	<b>Hódság</b>	<b>37 501</b>	<b>2 195</b>	<b>5,85</b>	<b>35 582</b>	<b>1 572</b>	<b>4,42</b>
Bogojevo	Gombos	2 301	1 598	69,45	2 120	1 154	54,43
<b>Pančevo</b>	<b>Pancsova</b>	<b>125 261</b>	<b>5 043</b>	<b>4,02</b>	<b>127 162</b>	<b>4 037</b>	<b>3,17</b>
Pančevo	Pancsova	72 793	4 052	5,56	77 087	3 279	4,25
<b>Plandište</b>	<b>Zichyfalva</b>	<b>14 581</b>	<b>1 813</b>	<b>12,43</b>	<b>13 377</b>	<b>1 619</b>	<b>12,10</b>
Jermenovci	Ürményháza	1 158	871	75,21	1 033	714	69,12
<b>Ruma</b>	<b>Rúma</b>	<b>55 087</b>	<b>1 688</b>	<b>3,06</b>	<b>60 006</b>	<b>1 306</b>	<b>2,18</b>
Nikinci	Nikince	2 266	369	16,28	2 216	264	11,91
Hrtkovci	Herkóca	2 684	515	19,18	3 428	310	9,04
<b>Sečanj</b>	<b>Torontálszécsány</b>	<b>18 438</b>	<b>2 468</b>	<b>13,38</b>	<b>16 377</b>	<b>2 068</b>	<b>12,63</b>
<b>Sombor</b>	<b>Zombor</b>	<b>96 105</b>	<b>15 397</b>	<b>16,02</b>	<b>97 263</b>	<b>12 386</b>	<b>12,73</b>
Bezdan	Bezdan	5 472	3 698	67,58	5 263	2 983	56,68
Doroslovo	Doroszló	1 864	1 359	72,90	1 830	952	52,02
Svetozar Miletić	Nemesmiletics	3 292	1 673	50,82	3 169	1 455	45,91
Sombor	Zombor	48 993	4 736	9,66	51 471	3 743	7,27
Telečka	<b>Bácsgyulafalva</b>	2 138	1 904	89,05	2 084	1 508	72,36
Čonoplja	Csonoplya	4 432	821	18,52	4 359	668	15,32
<b>Srbobran</b>	<b>Szenttamás község</b>	<b>17 365</b>	<b>4 587</b>	<b>26,41</b>	<b>17 855</b>	<b>3 920</b>	<b>21,95</b>
Srbobran	Szenttamás	12 798	4 397	34,35	13 091	3 715	28,38

<sup>10</sup> Fekete betűkkel írott név a községeket jelzi a többi települést

<b>Temerin</b>	<b>Temerin község</b>	<b>24 939</b>	<b>9 646</b>	<b>38,67</b>	<b>28 275</b>	<b>8 341</b>	<b>29,50</b>
Temerin	Temerin	16 971	9 495	55,94	19 216	8 187	42,61

**A vajdasági magyarság tömbtelepülései és községei<sup>11</sup>:**

<b>Községek és helységek</b>		<b>1991</b>			<b>2002</b>		
<b>szerbül</b>	<b>magyarul</b>	<b>Lakosok összesen</b>	<b>Magyar</b>	<b>Magyar %</b>	<b>Lakosok összesen</b>	<b>Magyar</b>	<b>Magyar %</b>
<b>Ada</b>	<b>Ada</b>	<b>21 506</b>	<b>16 625</b>	<b>77,30</b>	<b>18 994</b>	<b>14 558</b>	<b>76,65</b>
Ada	Ada	12 078	10 010	82,88	10 547	8 744	82,91
Mol	Mohol	7 522	4 784	63,60	6 786	4 217	62,14
Obornjača	Völgypart	458	428	93,45	389	363	93,32
Sterijino	Valkaisor	305	294	96,39	234	222	94,87
Utrine	Törökfalva	1 143	1 106	96,76	1 038	1 012	97,50
<b>Bačka Topola</b>	<b>Topolya</b>	<b>40 473</b>	<b>26 185</b>	<b>64,69</b>	<b>38 245</b>	<b>22 543</b>	<b>58,94</b>
Bagremovo	Brazília	220	210	95,45	204	168	82,35
Bajša	Bajsa	2 745	1 904	69,36	2 568	1 671	65,07
Bačka Topola	Topolya	16 704	11 176	66,90	16 171	9 582	59,25
Bački Sokolac	Bácsandrás vagy Cserepes	497	11	2,21	609	9	1,48
Bogaraš	Bogaras	151	146	96,68	94	90	95,74
Gornja Rogatica	Felső Rogatica	587	17	2,89	477	12	2,52
Gunaroš	Gunaras	1 531	1 494	97,58	1 441	1 401	97,22
Zobnatica	Andrásnépe	388	234	60,30	309	194	62,78
Kavilo	Kavilló	259	254	98,06	233	215	92,27
Karadorđevo	Andrásfalva	588	20	3,40	590	21	3,56
Krivaja	-	910	298	32,74	986	239	24,24
Mali Beograd	Kisbelgrád	503	128	25,44	524	105	20,04
Mićunovo	Karkatúr	524	72	13,74	516	70	13,57
Novo Orahovo	Zentagunaras	2 263	1 887	83,38	2 029	1 737	85,61
Njegoševo	Istenáldás	635	76	11,96	632	58	9,18
Obornjača	Völgypart	-	-	-	2	2	100,00
Orešković	Andrásmező	629	9	1,43	696	15	2,16
Panonija	Pannónia	970	240	24,74	798	147	18,42
Pačir	Pacsér	3 309	2 169	65,54	2 948	1 766	59,91
Pobeda	-	382	209	54,71	342	161	47,08
Svetičevo	Székelytornynos	229	83	36,24	205	83	40,49
Srednji Salaš	Középszállás vagy Szurkos	183	2	1,09	172	2	1,16
Stara Moravica	Bácskossuthfalva	6 266	5 546	88,50	5 699	4 795	84,14
<b>Bečej</b>	<b>Óbecse</b>	<b>42 685</b>	<b>23 224</b>	<b>54,40</b>	<b>40 987</b>	<b>20 018</b>	<b>48,84</b>
Bačko Gradište	Bácsföldvár	5 625	3 068	54,54	5 445	2 519	46,26
Bačko Petrovo Selo	Péterréve	7 958	5 975	75,08	7 318	5 175	71,72
Bečej	Óbecse	26 634	13 464	50,55	25 774	11 725	45,49
Mileševo	Istenföldje	1 218	676	55,50	1 118	571	51,07
Radičević	Csikériapuszta	1 250	41	3,28	1 332	28	2,10
<b>Kanjiža</b>	<b>Magyarkanizsa</b>	<b>30 668</b>	<b>26 862</b>	<b>87,58</b>	<b>27 510</b>	<b>23 802</b>	<b>86,52</b>
Adorjan	Adorján	1 158	949	81,95	1 128	845	74,91
Velebit	Fogadjisten	361	66	18,28	366	59	16,12
Doline	Völgyes	367	362	98,63	516	500	96,90
Zimonjic	Ilonakertváros	282	158	56,02	340	185	54,41

<sup>11</sup> Azok a községek és települések, ahol a magyarok részaránya nagyobb 30%-nál.

Kanjiža	Magyarkanizsa	11 541	10 183	88,23	10 200	8 825	86,52
Male Pijace	Kispiac	2 144	2 058	95,98	1 988	1 916	96,38
Mali Pesak	Kishomok	150	146	97,33	115	115	100,00
Martonoš	Martonos	2 423	2 131	87,94	2 183	1 897	86,90
Novo Selo	Újfalu	336	293	87,20	211	185	87,68
Orom	Orom	1 912	1 794	93,82	1 561	1 471	94,23
Totovo Selo	Tóthfalu	765	747	97,64	709	705	99,44
Trešnjevac	Oromhegyes	2 028	1 953	96,30	1 868	1 797	96,20
Horgoš	Horgos	7 201	6 022	83,62	6 325	5 302	83,83
<b>Mali Idoš</b>	<b>Kishegyes</b>	<b>14 394</b>	<b>8 452</b>	<b>58,71</b>	<b>13 494</b>	<b>7 546</b>	<b>55,92</b>
Lovćenac	Szeghegy	4 049	101	2,49	3 693	107	2,90
Mali Idoš	Kishegyes	5 803	5 356	92,29	5 465	4 767	87,23
Feketič	Bácsfeketehegy	4 542	2 995	65,94	4 336	2 672	61,62
<b>Senta</b>	<b>Zenta</b>	<b>28 779</b>	<b>23 281</b>	<b>80,89</b>	<b>25 568</b>	<b>20 587</b>	<b>80,52</b>
Bogaraš	Bogaras	822	716	87,10	724	580	80,11
Gornji Breg	Felsőhegy	2 167	2 050	94,60	1 889	1 835	97,14
Kevi	Kevi	1 055	1 018	96,49	887	860	96,96
Senta	Zenta	22 827	17 888	78,36	20 302	15 860	78,12
Tornjoš	Tornyos	1 908	1 609	84,32	1 766	1 452	82,22
<b>Subotica</b>	<b>Szabadka</b>	<b>150 534</b>	<b>64 277</b>	<b>42,69</b>	<b>148 401</b>	<b>57 092</b>	<b>38,47</b>
Bajmok	Bajmok	8 620	2 940	34,10	8 586	2 450	28,53
Bački Vinogradi	Királyhalma	2 242	2 103	93,80	2 039	1 927	94,51
Bačko Dušanovo	Zentaörs vagy Dusanovó	785	529	67,38	741	463	62,48
Bikovo	Békova	1 942	325	16,73	1 824	259	14,20
Višnjevac	Meggyes	634	239	37,69	639	224	35,05
Gornji Tavankut	Felsőtavankút	1 526	17	1,11	1 381	44	3,19
Donji Tavankut	Alsótavankút	2 710	97	3,57	2 631	117	4,45
Đurđin	Györgyén	1 911	134	7,01	1 746	124	7,10
Kelebija	Kelebia	1 975	1 267	64,15	2 168	1 275	58,80
Ljutovo	Mérges	1 182	155	13,11	1 181	162	13,72
Mala Bosna	Kisbosznia	1 488	151	10,14	1 245	92	7,39
Mišičevo	Hadikörs	509	17	3,33	446	18	4,04
Novi Žednik	Újfény	2 932	258	8,79	2 848	240	8,43
Palić	Palics	7 375	4 562	61,85	7 745	4 178	53,94
Stari Žednik	Nagyfény	2 323	535	23,03	2 230	567	25,43
Subotica	Szabadka	100 386	39 749	39,59	99 981	34 983	34,99
Hajdukovo	Hajdújárás	2 627	2 325	88,50	2 482	2 191	88,28
Čantavir	Csantavér	7 940	7 619	95,95	7 178	6 632	92,39
Šupljak	Alsóludas vagy Ludas	1 427	1 255	87,94	1 310	1 146	87,48
<b>Čoka</b>	<b>Csóka</b>	<b>15 271</b>	<b>8 623</b>	<b>56,46</b>	<b>13 832</b>	<b>7 133</b>	<b>51,57</b>
Banatski Monoštor	Kanizsamonostor	152	152	100	135	128	94,81
Vrbica	Egyházaskér	548	512	93,43	404	372	92,08
Jazovo	Hódegyháza	1 118	1 071	95,79	978	832	85,07
Ostojićevo	Tiszaszentmiklós	3 040	909	29,90	2 844	754	26,51
Padej	Padé	3 190	2 255	70,69	2 882	1 920	66,62
Sanad	Szanád	1 384	222	16,04	1 314	157	11,95
Crna Bara	Feketetó	595	298	50,08	568	267	47,01
Čoka	Csóka	5 244	3 204	61,09	4 707	2 703	57,43